

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring och temporär ändring av postlagen

Till kommunikationsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring och temporär ändring av postlagen (RP 58/2022 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till kommunikationsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Fanni Thessler, kommunikationsministeriet
- specialsakkunnig Sara Vänttinen, kommunikationsministeriet
- professor Kirsi Kuusikko
- professor Olli Mäenpää.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar av postlagen.

Lagen avses huvudsakligen träda i kraft hösten 2022, dock så att 2 § 11—14 punkten och 6 a kap. träder i kraft så snart som möjligt.

I motiven till lagstiftningsordning granskas lagförslaget med avseende på grundlagens 6 § om jämlikhet, 10 § om skydd för privatlivet, 12 § om yttrandefrihet och offentlighet, 15 § om egendomsskydd, 18 § om rätt till arbete och näringsfrihet, 21 § om rättsskydd och 124 § om överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter.

Regeringen anser att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet lämnar utlåtande i ärendet.

Utlåtande GrUU 42/2022 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utgångspunkter för bedömningen

(1) Regeringen föreslår att postlagen ändras. Syftet med propositionen är att bereda bestämmelser som tryggar kostnadseffektiv postutdelning i en föränderlig omvärld där mängden traditionella postförsändelser ständigt minskar. Propositionen strävar efter att göra lagstiftningen om skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster mindre omfattande och smidigare, så att de framtida posttjänsterna kan genomföras effektivt och med beaktande av konsumenternas behov. Dessutom är syftet med propositionen att förtydliga och precisera problematiska bestämmelser och på så sätt förhindra meningsskiljaktigheter i fråga om tolkningen och förbättra rättssäkerheten.

(2) Regeringen föreslår också att det till postlagen fogas centrala bestämmelser om statsunderstöd för tidningsutdelning. Syftet med statsunderstödet för tidningsutdelning är att skapa förutsättningar för tidningsutdelning fem dagar i veckan i områden där det inte finns något nät för morgondistribution av tidningar på kommersiella villkor och inte tillgång till en heltäckande morgondistribution fem dagar i veckan, och på detta sätt säkerställa tillgången till samhällsrelaterad viktig informationsförmedling samt stödja mångfald inom nyhetsverksamheten och en högklassig och mångsidig informationsförmedling.

(3) Propositionen är av konstitutionell betydelse särskilt i fråga om den insamling och utdelning som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna (se GrUU 2/2017 rd). Propositionen innehåller relativt omfattande motiveringar till lagstiftningsordningen, där bland annat de samhällsomfattande tjänsternas karaktär av offentliga förvaltningsuppgifter behandlas med avseende på 124 § i grundlagen. Grundlagsutskottet kan i huvudsak instämma i det som sägs i propositionsmotiven.

Övergång till insamling och distribution tre dagar i veckan

(4) I propositionen föreslås det att man från den nuvarande insamling och utdelning fem dagar i veckan som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna och som är i enlighet med 17 § i postlagen ska övergå till insamling och utdelning tre dagar i veckan. Propositionen (s. 36) strävar efter att göra lagstiftningen om skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster mindre omfattande och smidigare, så att de framtida posttjänsterna kan genomföras effektivt och med beaktande av konsumenternas behov. Syftet med den föreslagna övergången till insamling och utdelning tre dagar i veckan är att förbättra verksamhetsförutsättningarna för den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster i en situation där brevmängden har minskat avsevärt till följd av digitaliseringen. Genom propositionen strävar man dessutom efter att precisera regleringen av de offentliga förvaltningsuppgifter som den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster med stöd av postlagen sköter.

(5) Grundlagsutskottet har vid bedömningen av lagen om posttjänster, som senare ersattes med postlagen, ansett att en garanterad tillgång till posttjänster på lika villkor är viktig med hänsyn till den enskilda människans kommunikationsrättigheter och ett fungerande samhälle (GrUU 28/2000 rd, s. 2). De föreslagna bestämmelserna om övergång till insamling och utdelning tre dagar i

Utlåtande GrUU 42/2022 rd

veckan är av betydelse med tanke på yttrandefriheten enligt 12 § i grundlagen och rättsskyddet enligt 21 § i grundlagen.

(6) Grundlagsutskottet betonar till denna del att enbart kostnadsaspekter i princip inte kan anses vara en tillräcklig grund för en väsentlig utgallring bland de grundläggande tjänster som är viktiga med tanke på kommunikationsrättigheterna och ett fungerande samhälle. Utskottet anser dock att det i propositionen har framförts andra vägande skäl för den föreslagna övergången till insamling och utdelning tre dagar i veckan. Ett skäl är att brevöversändelserna i fortsättningen inte räcker till för utdelning fem dagar i veckan när digitala lösningar inom den offentliga, privata och tredje sektorn samt i kommunikationen mellan människor ersätter postöversändelserna i pappersform (s. 84). Statsrådet måste dock noggrant följa vilka konsekvenser inskränkningen av utdelningsdagarna har för individens kommunikationsrättigheter och mer allmänt för samhället.

Delgivningsförfarande

(7) I propositionen föreslås det att 21 § 1 mom. i postlagen, som gäller delgivningsförfarandet, ändras så att det i ett särskilt moment föreskrivs om skyldigheten för den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster att tillhandahålla det i lagen föreskrivna delgivningsförfarandet per post. Dessutom föreslås det enligt 1 mom. att delgivningar per post ska ha kommit fram åtminstone inom tidsfristen för det delgivningsförfarande som föreskrivs i lag. Syftet med bestämmelserna kan anses vara att säkerställa att delgivningsförfarandet fungerar, vilket är av konstitutionell betydelse med tanke på rättsskyddet och garantierna för god förvaltning enligt 21 § i grundlagen.

(8) Grundlagsutskottet noterar att det varken i den föreslagna lagstiftningen eller i någon annan lagstiftning fastställs någon tidsfrist för förfarandet för delgivning. Den ovan beskrivna föreslagna bestämmelsen, som förutsätter att ”tidsfristen för delgivningsförfarandet” iakttas, saknar därmed innehåll. Kommunikationsutskottet bör granska bestämmelsen.

Leveransvillkor för samhällsomfattande tjänster

(9) Av leveransvillkoren för samhällsomfattande tjänster ska enligt 41 § 2 mom. i postlagen framgå bland annat rättigheterna och skyldigheterna för användarna av posttjänster, rättsmedlen för användare av posttjänster och möjligheten för användare av posttjänster att föra tvister där användaren och postföretaget inte har enats till behörig myndighet för behandling. Även förfarandet för fastställande av avgifter samt grunderna för de säkerheter eller andra betalningsgarantier som krävs av dem som använder posttjänster ska fastställas i användningsvillkoren.

(10) Fastställandet av leveransvillkor hör enbart till den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster, och det föreslås inga lagstadgade begränsningar för tillhandahållarens rätt att fastställa och ändra villkoren. Grundlagsutskottet anser att bestämmelsen bör kompletteras exempelvis så att leveransvillkoren inte får innehålla villkor eller begränsningar som är oskäligen för användaren av posttjänsterna.

Utlåtande GrUU 42/2022 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors 22.9.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johanna Ojala-Niemelä sd
vice ordförande Heikki Vestman saml
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Olli Immonen saf
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Jari Kinnunen saml
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Anna Kontula vänst
medlem Jukka Mäkynen saf
ersättare Wille Rydman wr.

Sekreterare var

utskottsråd Johannes Heikkonen.